

**Commentariorum ac disputationum, in tertiam partem divi
Thomae tomi quinque**

Priorum vigintisex Quaestionum eius Partis expositionem complectens

Suárez, Francisco

[Köln], 1617

Sectio secunda. Vtrum liceat vti Dei & Angelorum imaginibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93775](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93775)

Michaelen cap. 22. nefandam Synodum eam appellat & illius acta in VII. Synodo act. 6. sigillatim damnata sunt. Quam VII. Synodum, seu II. Nicenam, vniuersalem, legitimamq. fuisse constat, quia auctoritate Adriani primi, tertentum, & quinquaginta Patres ad illam conuenerunt, & sub eius obedientia, ac praesidentibus eius Legatis processit, ac denique ab eodem, & à Leone II. confirmata est, vt ex Photio, Psello, & Platina constat, & ex Leone 4. part. sui decreti. c. 147.

Ad illum vero Canonem sextae Synodi, qui inter Trullanos ponitur, quidquid de illorum Canonum auctoritate sit, respondetur male citari, quia non prohibet Sanctorum imagines, sed picturas (hæc enim sunt verba Canonis) Quæ oculis præstringunt, & mentem corrumpunt, & ad turpium voluptatum mouent incendia. Quo modo Concilium etiam Tridentinum sess. 25. sancte monuit, in sacro imaginum vsu omnem superstitionem, omnemq. lasciuiam esse vitandam, ita vt procaci venustate imagines non pingantur, neque ornentur.

Difficilius explicatur decretum Concilij Eliberitini, quod quia provinciale fuit, & paucorum Episcoporum, Cano. libr. 5. de locis cap. 4. non dubitauit concedere, illud errasse. Alij autem respondent, illud Concilium solum prohibuisse proprias imagines Dei. Alij dicunt prohibuisse, ne imagines, ritu Gentilico adorentur, & depingantur. Sed hæc omnia sine fundamento dicuntur, verba enim illius Canonis, quæ in 1. to. Concil. & de consecrat. dist. 4. cap. Placuit, & in decreto Inon. 3. par. capit. 46. habentur, hæc sunt, Placuit in Ecclesijs picturas esse non debere, ne quod colitur, & adoratur, in parietibus depingatur. Ex quibus verbis non obscure colligitur, ibi non prohiberi imagines simpliciter, sed ne in parietibus Ecclesiarum depingantur. Quæ lex potuit eo tempore expedire, fuit enim illud Concilium circa tempora Concilij Niceni, quando idololatria adhuc vigeat, vnde facile accidere poterat, vt imagines Sanctorum in parietibus depectæ, ab infidelibus irreuerenter tractarentur. Ita respondet Alanus dialog. 5. capit. 16. Sander. lib. 2. cap. 4. Ayala lib. de traditionib. 3. part. c. de antiquit. imagin. qui aliam rationem illius decreti subiungit, scilicet, quia imagines in parietibus depectæ facili deformatur, quia vero hoc incommodum diligentia euitari potest, & antiqua illa necessitas iam cessauit, ideo decretum illud vsu abrogatum est, & in VII. Synodo, huiusmodi imagines parietibus depectæ admittuntur.

Ad tertium de illo Epiphanijs testimonio varia à Doctoribus dicta sunt. Castro libr. 8. contra hæres. verbo imago, quamuis Epiphanius ab hæresi excuset, quod non pertinacia animi, nec contra Ecclesiæ definitionem, quæ tunc esset, ita fuerit opinatus concedit tamen eum in illo errore fuisse versatum. VValdens. Non est tamen satis consideratè locutus. VValdens. to. 3. de sacramentalib. cap. 157. non minus incautè dicit Epiph. motum fuisse zelo, non secundum scientiam. Damasc. vero orat. 1. de imagin. quem Ionas Aurelia. lib. 1. imitatur. Primum dicit, etiam si Epiphanius in eam sententiam incidisset, non esse audiendum contra cæterorum Patrum auctoritatem. Secundo addit (& hæc est vera responsio) partem illam extremam illius epist. non esse Epiphanijs, sed ab aliquo hæretico suppositam, cuius rei varias coniecturas congerit Alan. supra c. 20. tres vero, aut quatuor sunt potissimæ. Prima est, quod in VII. Synod. act. 6. duo testimonia Epiphanijs afferuntur, quibus abutebantur hæretici, qui conuicti sunt illa falsè confinxisse & Epiphanijs imposuisse: si autem in hac epistola Epiphanijs hæc pars eo tempore legeretur, certè hæretici illam maximè virgerent. Signum est ergo eam partem non fuisse ab Epiphanijs scriptam, sed postea ab hæreticis impostâ. Hanc enim esse hæreticorum consuetudinem constat ex eadem VII. Synod. Fr. Suarez Tom. 1.

act. 3. s. vbi Macharius confessus est se mutasse testimonia Sanctorum, & Adrianus in responsione ad Carolū ostendit hæreticos corrupisse epistolas Cyrilli ad Succesum, & similia videri possunt in Eusebio lib. 4. histor. c. 25. Athan. epist. ad Serapionem, Nicolao etiam Papa epist. ad Leonem. Secundo ex contextu epistolæ hoc non obscure colligitur, nam pars illa in qua hæc fabula continetur extrema est totius epistolæ quæ incipit ab illo s. Præterea audiui quosdam, &c. antequam particula epistolæ est absoluta, & completa, vt patet ex vltima clausula, Deus autem pax det vobis iuxta suam clementiam, vt conteratur Satanæ, &c. Tercio Greg. lib. 9. epist. 9. reprehendens Serenum dicit, nullum antiquorum Patrum ausum esse imagines confringere, neq. de vilo hoc esse scriptum. 4. Constat ex Chrysost. Basil. Athan. Greg. Nazianz. & Nyf. & alijs Patribus Epiphanijs qualibus, ea tate vsu imaginum in Ecclesia Græca, & vniuerso Oriente frequentissimum fuisse. Qui ergo verisimile est, nouum & inusitatum Epiphanijs visum esse? aut si hoc cõtra Scripturam esse credidit (vt ibi dicitur) quomodo cæteros errores, atq. hæreses impugnans, nunquam hunc vsu reprehendit? Addo tandem in illa epistola, non satis explicari, cuius fuerit figura in illo linteo depecta, nec dicitur fuisse alicuius sancti: vnde fortasse contingere potuit vt fuerit alicuius hominis prophæti, quod notauit Marianus Victor. in scholijs ad hanc epistolam, quæ habetur tom. 2. operum D. Hieronymi. epist. 60.

Ad quartum iam responsum est, nullum scandalum creati fidelibus in Catholica Ecclesia ex imaginum vsu, quia omnes norunt non ideo proponi, vt per se adorentur, ac si in se aliquid diuinum, aut videntem spiritum habeant, sed solum in memoriam, & venerationem sanctorum, quos representant. Augustinus autem ibi citatus loquitur de simulacris & idolis gentium, vt ex contextu, & illius intentione facile patet.

S E C T I O II.

Virum liceat vti Dei, & Angelorum imaginibus.

In questione hac non solum cum hæreticis, sed etiam cum nonnullis Catholicis nobis disputandum est: non enim desunt, qui negent expedire vsu imaginum spiritualium rerum, præsertim Dei, & Trinitatis. Quam sententiam inter scholasticos defendit Durand. in 3. dist. 9. quæst. 2. ad 4. vbi factum esse dicit imagines Trinitatis facere, aut venerari. Idem Abulens. 4. cap. Deuter. quæst. 5. & Ayala supra. Cui opinioni videntur Patres interdum non parum fauere, quorum dicta statim exponemus. Fundamentum potissimum illorum est, quia Deus (& idem est de angelis) non habet figuram, cum corporeus non sit, ergo non potest depingi, aut corporali imagine representari. Vnde Isai. 40. dicitur, Cui simile fecisti Deum, aut quam imaginem ponetis ei? & infra, Cui assimilasti me, & adaquasti, dicit Sanctus? & cap. 46. Cui assimilasti me, & adaquasti, & comparasti me, & fecisti similem?

Obseruandum verò est, duobus modis posse imaginem Dei depingi, vel ad representandum illum, prout in se est per propriam, ac formalem similitudinem: vel solum ad representandum secundum quandam metaphoram aut proportionem. seu sub aliqua specie, in qua interdum in Scriptura sacra apparuisse dicitur.

Dicendum est ergo Primo, non est absolute, & simpliciter reprehendendum vsu imaginum Dei, & angelorum, sed potius retineri posse, & expedire si prudenter fiat. Hæc est communis Theologorum sententia, & quidem (quod ad angelos attinet) aperte traditur in VII. Synod. act. 2. & 5. quamuis ratio, quæ ibi subiungitur, scilicet, quia angeli corporei sunt, non sit probanda, quia nec verum assumit, ne-

Xxx que

Adrian.
Euseb.
Athanas.
Nico. Papa.

Greg. Papa.
Chrysost.
Basil.
Athanas.
Greg. Naz.
Greg. Nyf.
Marian.
Victor.

Durand.
Abulens.
Ayala.

Isai. 40.
46.

Dei, & angelorum
imagines licite,
& religiose
in usu habentur.

Thanas.

que à tota Synodo directe approbata, sed solum est A
recitata ex quadam epistola Ioannis Thessalonicen-
sis: postea verò Tharastius dixit. *Ostendit autem Pater
quod & angelos depingere oporteat, quando circumscribi
possunt, & ut homines apparuerunt, sacra Synodus dixit,
etiam domine. Quo verbo, propositionem ipsam ap-
probat, non veramque rationem: quamvis etiam ne-
cessarium non sit omnes rationes Consiliorum so-
lidas esse. Et probari præterea potest, quia (ut supra
dicebamus) Cherubim iussu Dei depicti sunt in an-
tiquo templo, & in Scriptura sacra sæpe inducuntur
angeli sub formis rerum sensibilium: quas optimè
explicat Dionys. cap. 13. & 15. de celest. hierarch. &
indicat, suo sæculo vsum fuisse in Ecclesia depin-
gendi angelos in ea specie, in qua leguntur in Scri-
ptura apparuisse. Quod his verbis clarius dixit Na-
zian. orat. 23. in principio. *Angelus est vestitus, can-
dor, & splendor, cum corporea forma pinguntur, ad des-
gnandam naturalem eorum puritatem. Et ex actis Con-
stantini, & Sylvestri constat, angelorum imagines in
Ecclesijs, quas ædificarunt, posuisse.**

Dionys.

Greg. Naz.

VII Synod.

V. Synod.

Amphil.

Basil.

VI Synod.

Angel.

Sylvest.

Armit.

Barth.

Miran.

Adrian. I.

VII Synod.

Tharast.

Coe. Trid.

Imago Dei

non potest

esse, nisi me

taphorica

Dionys.

Nazian.

Clemens.

Alexand.

Theodor.

VII Synod.

Greg. Pap.

German.

August.

Varro.

Ex his verò ad imagines Dei gradum faciendo,
eodem ferè modo illarum vsum comprobari potest:
non est enim dubium, quin in Ecclesia Catholica per-
missus sit: nunquam autem Romana Ecclesia illum
generaliter admitteret, si honestus non esset: quin
potius VII. Synod. act. 5. circa med. Spiritus sancti
imaginem sub specie columbæ approbat: quam an-
tiquissimam esse constat ex V. Synodo act. 1. in sup-
plicatione clericorum, & monachorum Antiochiæ
ad Ioan. Patriarch. contra Severum, qui præsum-
perat, columbas aureas, & argenteas in formam Spi-
ritus sancti super diuinæ laucra, & altaria appensas
sibi appropriare, dicens, nō oportere Spiritum san-
ctum in specie columbæ nominare. Refert etiam
Amphilochius, Basilium Magnum Eucharistiam in
huiusmodi columbis asseruare solitum esse. Sexta
etiam Synod. can. 82. approbat imaginem Christi
sub figura agni. Quanquam enim Angelus, Sylu-
Armil. & alij Summistæ, & Bartholomæus Miranda
in summa Conciliorum intellexerint, illo canone
huiusmodi imaginem prohiberi: vera tamen intel-
ligentia illius canonis est, quod potius hanc imagi-
nem admittat, quamvis non in ea tantum specie, sed
in propria etiam specie Christum depingi præcipiat.
Hic enim sensus, & consentaneus est verbis canonis,
si attentè legatur, & traditus est ab Adriano in epi-
stola ad Tharastium, quæ habetur in VII. Synod. act.
10. & Tharastio in epist. ad Antiochenos, & Alexan-
drianos in act. 3. eiusdem Synod. & ab eadem Synodo
act. 4. ante med. Et hinc sumitur argumentum, à si-
mili, nam est eadem ratio de hac metaphorica ima-
gine Christi, & de imaginibus Dei, quas etiam meta-
phoricas esse oportet. Et ideo Concil. Trid. sess. 25.
dixit ad monendum esse populum, non ideo depin-
gi imagines Dei, quia corporeus sit, in quibus verbis
supponit, has imagines esse depingendas. Ratio ve-
ro huius conclusionis ex sequenti constabit.

Dico ergo secundo, Non posse depingi imagines,
quæ formaliter ac propriè representent Deum, sed
solum metaphorice, & per quandam analogiam.
Prior pars est certa de fide: vnde Damasc. lib. 3. c. 17.
hoc sensu dixit extremæ dementiæ esse velle de-
pingere Deum: ut ipsemet explicuit orat. 1. de ima-
ginib. referens Dionysium & Gregor. Nazian. Et si-
militer habet Clemens Alexand. lib. 1. Stromat. circa
principium, & lib. 6. circa finem. Et in eodem sensu
Theodorus Patriarch. Ierosolymitanus in epistola
Synodali, quæ habetur VII. Synod. act. 3. dicit, *Inuisi-
bilis est diuinitas, nec depingi nec figurari se permittit. Et se-
re eodem modo loquitur Gregor. Pap. epist. ad Ger-
manum, & Germanus epist. 1. ad Ioan. & in epist. ad
Thom. in eadem Synodo act. 4. Ac denique idem do-
cere voluit Aug. lib. 4. de Ciuit. c. 21. cum ex senten-
tia Varronis dicit, naturali lumine cognosci, Deum*

sine simulacro esse cōsedum: per simulacrum enim
intelligit imaginem, quæ propriam Dei formam re-
ferre existimetur: vel fortasse intelligit idolum, ut
infra dicemus. Ratio vero huius partis manifesta
est, quia cum Deus non habeat figuram corpoream,
non potest per corpoream imaginem representari.
Quæ ratio æque in angelis procedit, quamvis non
pari certitudine. Certius enim est Deum esse incor-
poreum, quam angelos, quamvis hoc etiam indubie
verum sit. Altera verò pars de imagine metaphori-
ca, ex præcedenti conclusione constat, nam si ima-
go Dei sensibilis, & licita est, & non propria, ergo
metaphorica. Præterea metaphorica imago Christi
hominis depingi potest, cur non etiam Dei? Et con-
firmatur, quia sacra Scriptura sæpe loquitur de Deo
per metaphoram, nominibus rerum sensibilium,
quia nos, solum per analogiam ad res sensibiles illi
concepimus; & ideo etiam Deus sæpe apparuit sub
forma sensibilis, Verbum enim factum est homo, &
Spiritus sanctus apparuit sub specie columbæ, Ioan. 1.
& Pater sub specie senis Dan. 7. vt exponit Aug. lib. 2.
de Trinit. cap. vlt. & Genes. 18. Trinitas representata
est, quando Abraham tres vidit, & vnus adorauit,
vt eodem lib. 2. Aug. exponit cap. 11. ergo eadem ra-
tione potest Deus metaphorice depingi, sicut depin-
guntur etiam quatuor Euangelistæ sub speciebus
quatuor animalium, sub quibus in Scriptura sacra
representatur, vel sicut virtutes etiam solent meta-
phorice depingi. Denique in his imaginibus omnes vir-
tutes in præcedenti secl. numeratæ inueniuntur.
Nam in primis sæpe sunt necessaria: ad historiam ali-
quam depingendam, deinde per se sum præciant
Dei memoriam, fidem & deuotionem; & per se nul-
lam malitiam neque vllum incommodum coniu-
ntum habent: ergo si non desit sufficiens populi in-
structio, & conuenienti modo huiusmodi imagines
depingantur, vtilis & honestus erit illarum vsum.
Plura legi possunt apud V. Valens. tom. 3. de sacra-
mentalib. cap. 150. & sequentibus, & Catharin. opu-
sculo de imaginib. & alijs autorib. supra citatis. Ex
hoc tamen bene colligit, Caiet. hoc loco, has imagi-
nes Dei non esse ad libitum depingendas, neque pri-
uata cuiusque intentione, aut inuentione introducē-
das, sed iuxta modum in Ecclesia receptum, vel ut
in Scriptura, & in formis quibus Deus apparuit, fū-
damentum habeant. Et ideo etiam dicunt Sancti, vt
D. Tho. hic ad primum notat, ante incarnationem,
vel nullas, vel raras fuisse inter fideles imagines Dei,
quia nondum Deus apparuerat in forma humana,
neque in alia in qua commode depingi posset.

Sed obijciunt præceptum illud Exod. 20. Deute-
ronom. 4. & 5. *Non facies tibi sculptile, ibi enim saltem
imagines Dei videntur prohibere. Confirmari po-
test ex Lactantio lib. 2. de origine erroris cap. 2. vbi
inter alias hac ratione vtitur, Imaginum ratio idcirco
ab hominibus inuenta est, ut possit eorum memoria reti-
neri, qui fuerunt vel morte subtradi vel absentia sepa-
ri: sed Deus non moritur, & eius spiritus ac lumen vbique
diffusum, absesse nunquam potest. Semper ergo super-
flua est eius imago. Ad principale argumentum Da-
masceni dicta orat. 1. vno modo respondet, ve-
rum esse illo præcepto fuisse prohibitas Hebræis
omnes imagines Dei, vt omnino ab idololatriæ peri-
culo abstraherentur, vt indicauit etiam Eleazarus
inter Hebræos peritissimus apud Euseb. li. 5. de præ-
parat. Euang. cap. 3. Iuxta hanc vero responsionem,
quam Catharinus supra sequitur, dicendum est, præ-
ceptum illud partim esse morale, quatenus idolola-
triam prohibet, quæ per se mala est, partim cetero-
niale quatenus simpliciter prohibet omnem vsum
imaginum Dei non quia per se malus sit, sed quia ita
expediebat illi populo, propter illius ignorantiam,
ne Deum esse corporeum existimaret, neque ad idole-
latriam, ad quam ex gentium consuetudine valde
propensus erat, delaberetur, præsertim cum gratia*

minus perfecta, & minus explicata fide frueretur. Vnde Deuter. 4 dicitur, Non vidistis aliquam similitudinem, ne forte decepti faciat vobis sculptam similitudinem. Et 4. Reg. 18. Ezechias confregit serpentem aeneum, quia superstitiose illo vtebantur Filij Israel. Quoad hanc ergo partem ceremoniam, cessavit praeceptum illud, & ita Damasc. illud cum praecepto circumfisionis comparat. Hec verò responsio in primis difficultatem patitur, quia iuxta communem Sanctorum expositionem omnia praecepta Decalogi, prae ter tertium quoad determinationem de observatione sabbati, moralia sunt, non ceremonialia, vt docet Irenae. lib. 4. contra haeres. cap. 31. & 32. & August. lib. 19. contra Faust. cap. 18. in specie loquens de primo praecepto, & epist. 190. cap. 12. ex hoc principio concludit, omnia haec praecepta prae ter illud de observatione Sabbati sine villa figurata locutione à nobis observari. Et idem docet Clem. Alexandrin. oratione exhortatoria ad Gent. fol. 2. de eodem primo praecepto in particulari loquens. Deinde totum illud, quod his verbis continetur, Non habebis Deos alienos coram me, non facies tibi sculptile, neque omnem similitudinem, quae est in celo de super & quae in terra deorsum, neque eorum quae sunt in aquis sub terra, non adorabis ea neque coles. Totum, inquam hoc, est vnum & idem praeceptum, nam si essent plura praecepta Decalogi, non essent tantum decem, sed vndecim vel duodecim, contra Scripturam Exod. 31. Deut. 4. Et ita illud esse vnum praeceptum docet August. supra & quæst. 71. in Exod. & Clem. Alexandrin. lib. 6. Stromat. & est communis sententia, ergo toto illo praecepto idololatria, & multitudine falorum Deorum prohibetur.

Respondetur ergo, non vetari imagines absolute, sed idola, & Deos manibus fabricatos, quibus vero Deo relicto, latere cultus impenditur. Vnde Levit. 26. clarius dicitur, Non facietis vobis idola, & sculptile, nec titulos erigitis, neque, in signum lapidem ponetis in terra vestra, vt adorati cum: ego enim sum Deus vestrus. Et idem cap. 18. dixerat Deus, Ego Dominus Deus vestrus, iuxta consuetudinem terrae Aegypti, in qua habitastis, non facietis, &c. Et subdit cap. 19. Nolite conuertere ad idola, nec Deos consiliales facietis vobis. Et ad hunc modum vbi-que explicatur hoc praeceptum significatur, substantiam eius esse, vt nullus præterquam verus Deus colatur, & adoratur vt Deus. Ita exponit Aug. supra dicens, hoc praeceptum esse, idola non colere. Indicat Cyprian. lib. 3. ad Quirinum cap. 59. & lib. de exhortatione ad martyres. cap. 1. & Tertul. lib. 2. contra Marcionem circa finem. Clarius Damasc. lib. 4. de Fide cap. 13. & D. Thom. hic ad primum, vbi ita exponit omnia illa verba, Non habebis Deos alienos, scilicet fide, id est, non credes illos esse Deos: & ideo non facies sculptilia, id est, talium Deorum imagines: & eodem sensu concluditur, neque adorabis ea. quam particulam amplius in sequenti lect. explicabimus. Et inde clarius constabit differentia inter imaginem, & idolum, & huius praecepti perfecta intelligentia.

Ad Laetantium & rationem eius respondetur in primis, rationem nullius esse momenti, quia licet Deus sit vbiq. praesens, non tamen videtur à nobis, & ideo vt ilis potest esse imago, quæ illius memoriam excitet. Ad verba autem, seu intentionem Laetantij respondetur, eum loqui contra idola gentiū, sicut loquitur Scriptura, non contra imagines factas ad representandum Deum verum, quæ gentibus, contra quas scribit, vsui non fuerunt.

SECTIO III.

Virum Imagines Christi & Sanctorum sint adorandæ.

Varia contra imaginum adorationem vsus abstulerunt, multo magis earum adorationem illicitam esse censuerunt, non tamen omnes in eo fuerunt. Pr. Suarez, Tom. 1.

A sunt extremo errore, nam quidam eorum, etiam tempore VII. Synodi, admittere imagines quoad aliquem vsus præsertim ob memoriam & recollectionem prototyporum, non tamen permittebant, aliquam venerationem vel adorationem eis tribui. Hoc colligitur ex multis locis VII. Synodi, præsertim act. 6. circa finem: & ex Scripto Adriani ad Carol. Magn. præsertim cap. 50. vbi referuntur heretici asserentes cum Gregorio, imagines non esse confringendas; contententes tamen esse sententiam eiusdem Gregorij non esse adorandas. Et in hoc etiam errore versantur nonnulli Lutherani hoc tempore, qui etiam in templis illas admittunt, non tamen ad cultum, sed ad ornatum. Caluiniæ vero nolunt eas in templis admittere, vt omnem occasionem vel apparentiam cultus auferant.

B Hanc sententiam nullus Catholicorum simpliciter probauit, imò omnes absolute docent, imagines esse adorandas, quidam tamen ita explicant hanc adorationem, vt ipsa vel parum discrepent à superiori sententia, vel nimirum illi fauere videantur. Durandus enim in 3. d. 9. quæst. 2. aperte docet, imagines non adorari nisi improprie & abusive, quia ad praesentiam earum sit rememoratio exemplarium quæ tunc adorantur in praesentia imaginum, ac si praesentia realiter essent; & ideo dicuntur adorari imagines. Vnde in num. 8 & 14. generalem regulam statuit, rem inanimatam, quæ non est subiectum susceptrum sanctitatis, non posse esse secundum se terminum adorationis. Vnde concludit, cruci Christi non deberi aliquem honorem, nisi in quantum reducit in memoriam Christi: & tunc (ait) solum adoratur prædicto modo, scilicet, quod ad praesentiam eius adoratur Christus, & circa illa exercentur illæ actiones vel signa honoris, quæ exhiberentur ipsi Christo, si praesens esset. Quia tamē sentit, illas actiones non fieri villo modo in honorem seu venerationem ipsius imaginis ideo dicit, ob hanc causam improprie dici imagines adorari, & solum ita loqui, quia ita loquuntur plures. Huius sententiae fuit etiam Holkot. in lib. Sapient. lect. 157. & Picus Mirand. in Apol. 3. qui inter alios refert pro hac sententia Henricum quod lib. 10. q. 6. vbi dicit imaginem non adorari nisi per accidens cum prototipo. Sed illa vox per accidens, æquiuoca est, & ideo non satis constat de mente huius auctoris. Magis fauent huic opinioni Petrus Cluniac. epist. 2. cont. Petrob. c. de vener. Crucis, sub finem, & Ionas Aurelian. lib. de cultu imagin. à principio: insinuat etiam Castr. Verbo Adoratio, in illis verbis. Deniq. adoratio ipsa, est coram cruce sit, mens tamen nostra ad id solum fertur, quod crux ipsa representat, Dei scilicet Filium olim in cruce pendentem. Citari etiam solet Alexand. Alenf. 3. p. quæst. 30. art. vltimo: sed illius alia est sententia, vt infra videbimus. Ab hac opinione Durandi quidam moderni verbis discrepare videntur, dum simpliciter docent, imagines vere, & proprie adorari, tamen ita hoc declarant, vt re ipsa idem sentiant: Aient enim non aliter, neq. alia ratione adorari imagines, nisi quia coram eis & circa illas exhibentur externa signa honoris, vt genuflexio, deosculatio, inclinatio, vel apertio capitis, & similia, affectus tamen interior (aiunt) quatenus est affectus honorandi, seu exhibendi signum reuerentiae & seruitutis, nullo modo dirigitur ad imaginē, sed solum ad prototypum, tanquam ad vnicum adorationis obiectum. Ita planē sentit Dieghus Pains lib. 9. orthodoxarum explicationum per totum, præsertim §. de Imaginibus, versic. At Kemnitius, vbi inter alia sic scribit, Quamquam, si corporis motus, externamq. venerationem spectet, imago ipsa colatur, animus certe, qui pietatis, religionisq. imaginem intuetur, sed totus in re quam refert, positus est. Vnde infert, non pugnantia dicere, qui se imaginem adorare affirmauerit & negauerit, nam

Xxx 2 adorat